

Ямкова І.М.

к.ю.н., доцент,

Горлівський регіональний інститут

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Однією з умов для інтеграції України до Європейського Союзу є створення сучасної, демократичної, соціальної і правової держави, в якій утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком, в тому числі конституційного права на підприємницьку діяльність. Досягнення цієї умови вимагає від держави ефективного використання адміністративно – правового регулювання підприємницької діяльності, що забезпечується прямим і щоденним впливом на суспільні відносини в економічній сфері. Підприємництво в Україні, це вид господарської діяльності, що здійснюється громадянами-підприємцями та юридичними особами, які називаються суб'єктами господарювання відповідно до статті 55 Господарського кодексу України [1]. Основними функціями, що виконуються підприємцями вважаються: усунення дисбалансу на ринках і насичення їх необхідними товарами і послугами, сприяння створенню нових робочих місць. Збільшення числа підприємців не тільки забезпечує поповнення державного бюджету, а й виконання соціально – економічних програм. В умовах економічної кризи, вони не вступили до лав безробітних, а змогли знайти для себе і членів своїх родин нові засоби існування. За статистичними даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців в Україні станом на 1 січня 2012р. загальна кількість підприємців збільшилася до 3042049 осіб [2]. Однак, водночас збільшилася і кількість осіб, які припинили підприємницьку діяльність їхня кількість перевищила 2 мільйонам [там само]. Ці показники свідчать, про зниження ділової активності громадян, а причиною, на наш погляд, є криза в адміністративному регулюванні цього сектору економіки. Таким чином, мета цієї статті є дослідження особливостей адміністративно–правового регулювання підприємницької діяльності в Україні, виявлення певних прогалин в цій сфері та надання конкретних пропозицій щодо їх усунення.

Деякі аспекти адміністративно–правового регулювання підприємницької діяльності вивчали такі українські та зарубіжні вчені – правознавці в галузі адміністративного права та господарського права як: А. Авер'янов, В. Галуцько, Е. Губин, П. Лахно, Т. Кравцова, В. Мамутов, Н. Саниахметова, Ю. Тихомиров.

Адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства і держави. За допомогою адміністративно-правового регулювання відносини між суб'єктами адміністративного права набувають певної правової форми [3, с. 323]. Саме через норми адміністративного права народ України утверджує міру можливої та дозволеної поведінки для публічної адміністрації та інших суб'єктів адміністративного права. Адміністративно – правове регулювання підприємництва виступає одним із напрямків діяльності публічної адміністрації, що заснована на нормах адміністративного права, за допомогою певних засобів, адміністративних і правових режимів і адміністративних процедур, спрямовані на упорядкування суспільних відносин, що утворюються у даній сфері з метою захисту прав, свобод і приватних інтересів як підприємців, так і публічних інтересів держави.

Адміністративно – правове регулювання підприємницької діяльності опосередкується чотирма основними напрямками, яким відповідають відповідні правові блоки. Перший блок регулює легалізацію діяльності підприємців, які відкривають власний бізнес, та управління відокремленим майном, організацію роботи (у разі, якщо вони мають працівників). Другий блок регулює так звані «вертикальні» відносини між суб'єктами підприємницької діяльності з одного боку, органами публічної влади, з іншого. Третій блок опосередковує відносини «по діагоналі» між підприємцем з банками та іншими кредитними установами щодо залучення додаткових коштів. Четвертий блок регулює відносини підприємців з іншими учасниками господарських відносин тобто «горизонтальні» відносини зі своїми партнерами по економічній діяльності, зокрема постачальниками, клієнтами, споживачами, перевізниками тощо. Адміністративно–правове регулювання підприємницької діяльності характеризується: по-перше, цілеспрямованістю, тому що це свого роду регулювання суспільних відносин з метою їх охорони. По-друге, наявністю спеціального суб'єкту: органу державної влади та місцевого самоврядування, що виконуючи регулюючу функцію зобов'язані створювати умови для підприємців щодо реалізації права на підприємницьку діяльність. По-третє, адміністративно–правове регулювання досягається за допомогою певних правових елементів: методів, інструментів, способів та засобів. По-четверте, це регулювання має головну мету – створення економічного правопорядку в Україні, який характеризується оптимальним поєднанням ринкового саморегулювання економічних відносин та державного регулювання

макроекономічних процесів відповідно з конституційним положенням про відповідальність держави перед громадянами за свою діяльність.

Підприємець є одночасно суб'єктом як приватного права, так і публічного права. Отже, адміністративно–правове регулювання підприємницької діяльності характеризується як приватно-правовими, так і публічно правовими методами регулювання. Самостійність підприємця не безмежна, вона знаходиться під постійним регулюючим та координуючим впливом держави, яка не стоїть осторонь від регулювання економічних процесів, тому що підприємці, реалізуючі свій приватний інтерес, іноді, без державних регуляторів, можуть завдати значну шкоду державним та суспільним інтересам. Під час регламентації підприємницької діяльності держава затверджує публічні засади, суспільні інтереси, одночасно поєднуючи їх з приватними інтересами підприємців. Держава має потребу в підприємцях оскільки їй необхідна ринкова система, матеріальні ресурси, поповнення бюджету, послуги і товари, що ними виробляються. У свою чергу, підприємцям необхідна держава, оскільки їм необхідні закони, які містять правила господарської діяльності, її безпеки, захисту і стабільності, а також через функціонування монетарної системи, стабільної економічної та соціальної інфраструктури. Підприємці покладаються на конституційний захист і державну підтримку їхньої діяльності, забезпечуючи при цьому насичення ринку товарами і послугами, зайнятість населення і підвищення життєвого рівня і виконання соціально-економічних програм розвитку [4, с. 31]. Тому, в адміністративно-правовому регулюванні суб'єктів підприємницької діяльності відчувається потужний вплив з боку держави.

Процес адміністративно–правового регулювання підприємництва в історії незалежної України був започаткований з прийняттям перших, так званих, «підприємницьких» законів: «Про підприємництво», «Про власність», «Про підприємства в Україні», які вже втратили чинність) в Україні остаточно було оголошено перехід до нового соціально-економічного курсу ринкових перетворень, де підприємцям відводилася почесна та видатна роль. На сучасному етапі розвитку воно здійснюється численними нормативно-правовим актами як загального, так і спеціального характеру і залишається розгалуженим і комплексним.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що особливостями адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності є те, що воно за суб'єктивним станом має подвійну правову природу: по-перше, з погляду публічного права, суб'єкти публічної адміністрації стосовно підприємців є, з одного боку, зобов'язаними і мають забезпечувати права і законні інтереси суб'єктів підприємництва, з другого боку, у випадку порушення ними прав споживачів, антимонопольного, податкового, екологічного законодавства, – мають

право застосовувати стосовно них заходи адміністративного примусу; по-друге, з погляду приватного права, вони не мають права втручатися у їхню діяльність що в адміністративному аспекті полягає у різних формах захисту від незаконного перешкоджання їх діяльності суб'єктами публічної адміністрації.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-ІУ// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18; № 19–20; № 21–22.– Ст.144.
2. Статистичні дані щодо державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.derzhreestr.gov.ua/show/102>
3. Адміністративне право України: у 2-х т. підручник Т.1 Загальне адміністративне право.Академічний курс / В.В. Галуцько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, С.О. Короєд. – Херсон: ХМД,2013. – 396 с.
4. Господарське право України: навч.посіб./ За заг. ред. проф. Н.О.Саніахметової. – Х.: «Одіссей», 2005. – 608 с.